Bekroonde volksliederen, uitgegeven door de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen

Carel Godfried Withuys en C.P.E. Robidé van der Aa

bron
Carel Godfried Withuys en C.P.E. Robidé van der Aa, *Bekroonde volksliederen, uitgegeven door de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen*. De erven Hendrik van Munster en Zoon / Johannes van der Hey en Zoon, Amsterdam 1835

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/with003bekr01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

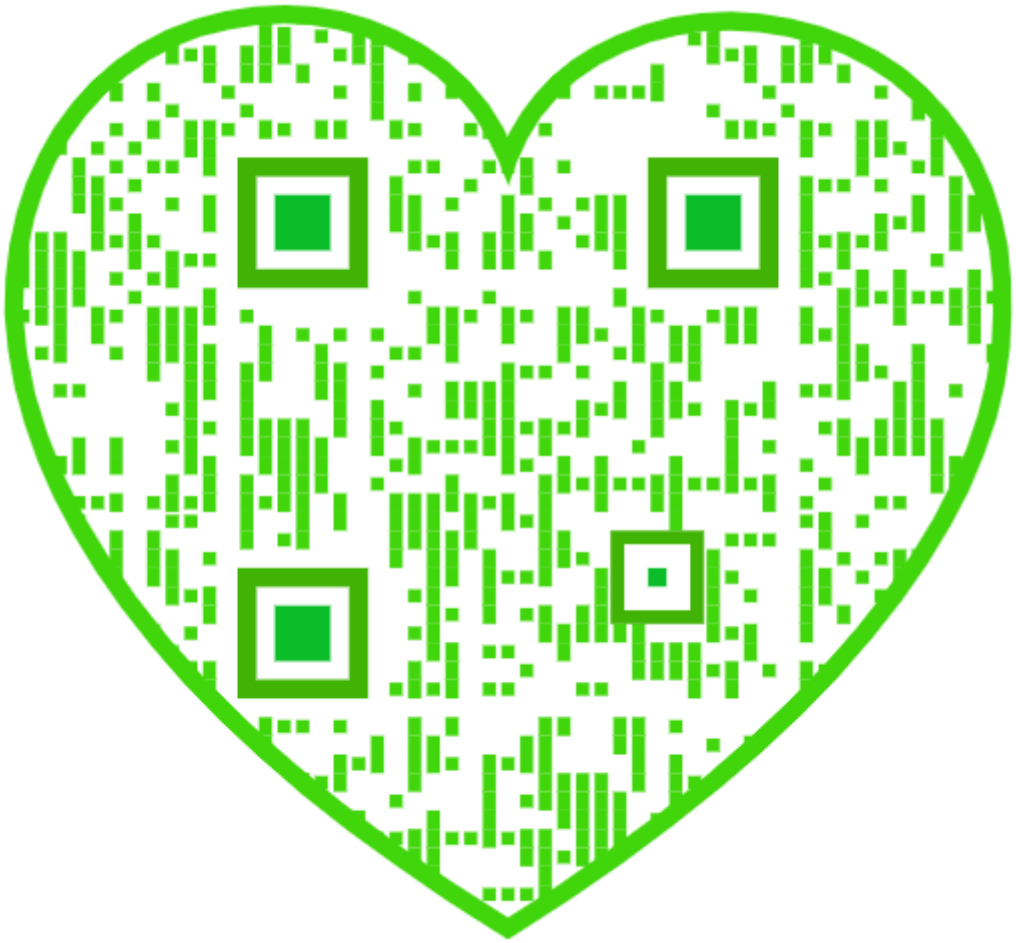

Voorberigt.

In den Jare 1827 *besloot de Maatschappij:* Tot Nut van 't Algemeen, *bij hare overige werkzaamheden*, *eene proeve te nemen*, *om*, *door vereeniging van Dicht- en Toonkunst*, Volksliederen *te leveren*, *die in beide opzigten* oorspronkelijk Nederlandsch *waren. Zij noodigde hiertoe in de eerste plaats de Vaderlandsche Dichters uit*, *met oogmerk om*, *bij bekrooning*, *derzelver voortbrengselen den Vaderlandschen Componisten aan te bieden*, *tot het vervaardigen van Muzijk daarvoor.*

Voor de eerstgenoemde bewerking loofde zij den gouden *Eereprijs uit aan hem*, *van wien* zes *of meer Stukken de goedkeuring zouden wegdragen*, *en aan hem*, *van wien een minder getal zoude worden goedgekeurd*, *den* zilveren. *Het mogt den Heer* C.G. WITHUIJS *gelukken*, *voor een* zevental *Stukjes*, *de* gouden, *en den Heer Mr.* C.P.E. ROBIDÉ VAN DER AA, *voor een* viertal, *de* zilveren Medaille *te behalen; de letters onder elk der Stukjes*, *hierbij het licht ziende*, *wijzen de namen der beide Dichters aan.*

Niet zoo gelukkig staagde de Maatschappij in het tweede gedeelte van hare poging. Van de 86, *grootere of kleinere*, *Verzamelingen Muzijk*, *op hare uitnoodiging*, *op de bovengenoemde Dichtstukjes ingekomen*, *viel niet eene*, als Verzameling, *volgens de eenstemmige uitspraak van Beoordeelaars*, *bekrooning ten deel; slechts* één enkel *Stukje*, *uit ééne dezer Verzamelingen*, *behaalde de daarvoor uitgeloofde* zilveren Medaille, *waarvan*, *bij het openen van het Naambriefje*, *bleek Vervaardiger te zijn de Heer* JOSEPH FASTRÉ, *te* 's Gravenhage.

Deze, behalve met betrekking tot genoemde Stukje, ongunstige uitslag, in verband met de aanmerkingen der bevoegde Beoordeelaars, deed de Maatschappij besluiten, de genomene proeve als mislukt te beschouwen, en het nemen van nieuwe van dien aard over te laten aan bepaalde Muzikale Inrigtingen of bijzondere personen.

Intusschen, volgens hare inrigting en Wetten, verpligt, om van de door haar uitgegevene Stukken een' afdruk aan hare Leden ter hand te stellen, verschijnen hierbij de elf boven vermelde Dichtstukjes, met het enkele *bekroonde Muzijkstukje, afzonderlijk, daarbijgevoegd; aan zoodanige bekwame Componisten, als zich hiertoe mogten vinden aangespoord, de gelegenheid latende*(*)*, om voor de overige Stukjes geschikte Muzijk te vervaardigen en, des verkiezende, in het licht te geven.*

Op last der Maatschappij:

Amsterdam, 22 *Januarij*, 1835.

(*) *Hieraan is bereids gevolg gegeven, daar de Heeren* WITHUIJS *en* VAN DER AA *eene overeenkomst hebben gesloten met den Heer* FASTRÉ, *tot het vervaardigen van Muzijk voor* negen *van de bijgaande Stukjes* (*als zijnde, behalve het bekroonde, voor het lied* De Koning *de Muzijk algemeen bekend en voorhanden*), *en deze Muzijk verkrijgbaar gesteld bij den Boekhandelaar* G.J.A. BEIJERINCK, *te* Amsterdam, *volgens een, door hen, aan de Departementen der Maatschappij toegezonden Berigt en Lijst van Inteekening.*

De koning.

Wilhelmus van Nassouwe,
Oranjes fiere Zoon,
Draagt, Land en volk getrouwe,
De Koninklijke kroon.
Der Vorsten gids op aarde
En aller volken vreugd,
Geeft hij dier kroone waarde
Door Koninklijke deugd.

Vast greep hij, in het branden
Der opgeruide zee,
Het roer van Staat in handen
En bragt de kiel ter reê.
Nu is het Land na vlagen,
In zoeler lucht en tij,
Als in Prins Willems dagen,
Met Koning Willem vrij.

Zijn voorbeeld en zijn gunsten
Verheffen wijd en zijd
De wetenschappen, kunsten,
De nijverheid en vlijt;
Hij veiligt vrede en handel,
En, op der Vadren spoor,
Gaat hij, met woord en wandel,
In deugd en Godsvrucht voor.

Geen heir van ruwe wachten
Onttrekt hem aan 't gezigt;
Hij hoort der armen klagten,
En maakt hen 't nadren ligt.
Zijn Land en onderdanen
Getrouw in nood en dood,
Deelt hij der droeven tranen
En geeft den armen brood.

Bewaar, o God! zijn leven
En hou zijn Huis in stand;
Laat hem uw hoede omzweven,
Tot heil van 't Vaderland!
Zijn naam blijv' hoog in waarde,
Tot bij den laatsten neef! -
Laat, God! hem lang op de aarde!....
De goede Koning leev'!

W.

Orde en vrijheid.

Als er velen 't huis regeren,
Hebben orde en eendragt uit;
Aan de mot zijn dan de kleeren,
Aan den roest het staal ten buit;
Ieder drijft zijne eigen plannen;
Allen willen 't hoogste woord;
Tucht en vrede zijn gebannen,
En de welvaart pakt zich voort.

Zouden vier een vierspan mennen,
Elk een leizeel, elk een paard?
De een wil stappen, de ander rennen,
Én - de kar stort in de vaart. -
Baat een roer in twee paar handen?
Dees wil 't ruim en die den wal;
Tot een bui het schip doet stranden,
Of vergaan met vracht en al.

Moet er orde een woning sieren,
Dan - één hoofd; een wakker man,
Dien de rede en 't regt bestieren,
Die de tucht bewaren kan.
Moet een vierspan op de wegen,
Of een kiel op zeeën voort,
Één koetsier dan opgestegen,
En één schipper dan aan boord.

Zal een Staat in orde duren,
Dan: - een Koning, kloek en vroom,
Die door stormen heen kan sturen,
En den moedwil houdt in toom.
Waar een wijs en dapper Koning
Regt en Wetten houdt in stand,
Veilig dáár zijn lijf en woning,
Dáár is Vrijheid in het Land.

Zoo is *Neêrland* vrij en veilig
Met een' Koning, wijs en goed;
Regt en Wetten zijn er heilig,
Heilig dáár zijn goed en bloed;
Teugels zijn er voor den slechten,
Maar wie 't goede wil, is vrij;
Nergens heeft men grooter regten,
Vrijer is geen mensch, dan wij.

Moog' die Vrijheid eeuwig blijven,
Nooit verminderd, nooit vergroot;
Wie haar hooger op wil drijven,
Wenscht het Vaderland den dood.
Maar ook, mogt een vreemde 't wagen
Handen aan haar' tuin te slaan,
Eer wij weder boeijen dragen,
Moog' met haar het Land vergaan!

W.

Vlaggelied.

Wat vlagge verheft zich zoo stout in de lucht,
   En rolt hare banen er bloot; -
Die banen, alomme gevierd en geducht,
   Van blaauw en van wit en van rood? -
Zij geven den boezem genot en ontzag;
Wat vlag kan het wezen? - 't Is *Nederlands* vlag;
   De vlag onzer Vadren! Hoezee!

Van eeuwen af kennen haar 't Noorden en Zuid,
   En groeten haar 't Westen en 't Oost;
Zij golfde op het ijs, dat de polen omsluit,
   En 't zand, door den hemel geroost.
Zij wappert in eere! Wat landzaat haar noem',
Hij huldigt haar glorie en *Nederlands* roem;
   Den roem onzer Vadren! Hoezee!

Waai uit in de hoogte, gij vlag van ons Land,
   Zoo trotsch in uw' golvenden loop!
Uw kleuren verkonden, van stranden tot strand,
   Zijn deugd, zijn geluk en zijn hoop.
't Is rijk en is magtig, en weet van geen juk;
Nog wonen er Vrijheid en rust en geluk;
   't Geluk onzer Vadren! Hoezee!

Waait uit in de hoogte, gij kleuren zoo schoon,
   o Beelden van *Neêrlands* geslacht,
Dat rein is in hutten en rein op den troon,
   Dat laagheid en lafheid veracht!
't Is rond en is trouw, daar de wereld van heugt;
Gevestigd als *Neêrland*, is *Nederlands* deugd;
   De deugd onzer Vadren! Hoezee!

Waai uit in de hoogte, gij vlagge vol zwier!
Uw blaauw is die hope vol lust,
Dat *Neêrland* zal blijven zoo krachtig en fier,
Zoo bloeijend en vrij en gerust.
Dat eeuwig uw banen, op veld en op vloed,
Ons wekken tot eendragt en veêrkracht en moed;
Den moed onzer Vadren! Hoezee!

W.

Volksvlijt.

Kort is 't leven, lang de rust.
Voort met lust,
Vlugtig zijn de dagen.
Wie zijn lot verheffen wil,
Sta niet stil;
Vlijt zal vruchten dragen.
Hoe gelukkig is de man,
Die zijn leden roeren kan!

Druilt een luije, loom van slaap,
Dat hij gaap';
't Einde draagt de lasten.
Werken moeten knecht en Heer;
Dat brengt eer,
Dat vult kist en kasten. -
Zit de traagheid bij 't gezin,
Spoedig sluipt ook de armoede in.

Waar zou 't heen met stad en Land,
Wierd' de hand
Niet met kracht bewogen?
't Ware ellende wijd en zijd;
Burgervlijt
Geeft het Land vermogen.
Wie zijn taak of arbeid haat,
Is een kanker in den Staat.

Droomend waakt hij, mat van oog,
Dom en droog,
Stomp van ziel en zinnen,
Wakker en gespierd zijn zij,
Kloek en blij,
Zij, die d' arbeid minnen.
Kan er een gezonder zijn?
Werken is een medicijn.

Wie zijn' tijd met vlijt besteedt,
Heeft van leed,
Noch verveling hinder;
Altijd bezig met vermaak
Aan zijn taak,
Drukt hem de onspoed minder;
Vliegend gaan hem de uren rond:
Werken houdt de ziel gezond.

Klieft een stoomboot ook den stroom
Zonder stoom,
Die het rad doet zwaaijen?
Geeft een molen lat of deel,
Bloem en meel,
Als geen wieken draaijen? -
Wie vooruit wil op zijn baan,
Moet de hand aan 't werken slaan.

Lustig dan de taak volbragt,
Die ons wacht? -
Handen uit de mouwen! -
Arbeid geeft, bij vlugger bloed,
Geld en goed;
Vlijt kan huizen bouwen;
Vlijt geeft achting, loon en lust;
Na het werken smaakt de rust.

W.

Weldadigheid.

Geven is zoo goed als zoet,
Mits men toezie, wie ontvangen.
Waar gebrek en tegenspoed
Zonder schuld den braven prangen,
Tot hij blozend vragen moet,
Om een bete broods te erlangen,
Daar te geven, dat is goed.

Als de zee de dijken scheurt,
Of in 't oord de vlammen weijen,
En de landman hooploos treurt,
Die van have en hof moet scheijen,
En zijn kinders, aan zijn' voet,
Bleek van kou en honger schreijen,
Dan te geven, dat is goed.

Doch wanneer een wijs Bewind,
En een aantal menschenvrinden
D' armen, die den arbeid mint,
't Zuur, maar eerlijk brood doen vinden.
Dan, door giften, 't lui gemoed
Aan de beedlarij te binden,
Dan te geven, is niet goed.

o Het weldoen eischt verstand.
Wie de menschheid wil verpligten,
Schrage, in 't weldoend *Nederland*,
Fredriks Oord en die gestichten,
Waar men weeuw en weezen voedt,
En der schaamlen leed doet zwichten;
Hun te geven, dat is goed.

Zalig wie, met wijs beleid,
Door menschlievendheid gedreven,
D' armen dek en disch bereidt,
En de kranken roept in 't leven!
Hij verheug' zich in 't gemoed!
Zij, die zonder oordeel geven,
Geven wel, maar doen geen goed.

W.

De vergenoegde huismoeder.

Die zich naar zijn' staat kan voegen,
Ziet zich waar geluk bereid;
Zielerust en vergenoegen
Schenken hem die zaligheid.

Stil en rustig vloeit mijn leven,
Als een effen beekje, heen;
'k Smaak, wat God mij heeft gegeven,
Met mijn' stand en lot tevreên.

'k Heb een' man, die weltevreden
Zwoegt en zweet om daaglijksch brood,
Kloek van inborst, rein van zeden,
Die zijn hand me uit liefde bood.

'k Zag zoo vele steedsche Jonkers
Vroeger fladdren om mij heen;
'k Nam mijn' man, en vlood die pronkers,
Fraai van tooi, maar los van zeên.

'k Heb noch goud, noch kostbre steenen,
Zoo als vaak de rijkdom biedt;
Maar ik heb twee lieve kleenen;
Menig rijke heeft die niet.

Wat zou niet mijn buurvrouw geven,
Zoo zij zoon of dochter had!
Kindren, bloemen van ons leven,
Koopt men niet voor rang of schat.

Spaart de goede God mijn krachten,
Blijven man en kroost mij bij,
'k Zal dan nooit naar meerder trachten,
Altijd zingen luide en blij:

‘Die zich naar zijn' staat kan voegen,
Ziet zich waar geluk bereid;
Zielerust en vergenoegen
Schenken hem die zaligheid.’

A.

De spaarzame ambachtsman.

Mijn besje zeî altijd:
Paar zuinigheid aan vlijt.
Wat gij dan moogt beginnen,
Gij zult bestendig winnen,
En hebt iets voor den nood.
Sparen
Doet vergaren,
Maakt kleine beurzen groot.

Wat hand of mond verkwist,
Wordt vaak te laat gemist,
Als ziekte en leed ons kwellen.
Gebrek moet dubbel knellen,
Schreit gade of kroost om brood.
Sparen
Doet vergaren,
Maakt kleine beurzen groot.

Ik toog, nog jong en kleen,
Reeds naar de Spaarbank heen;
Met centen eerst begonnen,
Heb ik zoo veel gewonnen,
Dat me anders ligt ontschoot.
Sparen
Doet vergaren,
Maakt kleine beurzen groot.

Ik houd mij in mijn' stand,
Al is het ook de trant,
Om zich als rijke Heeren
Te steken in de kleeren.
Sta ik aan spotlust bloot:
Sparen
Doet vergaren,
Maakt kleine beurzen groot.

Ik doe mijn werk met vlijt,
En, woekrend met mijn' tijd,
Zag ik mijn' arbeid kroonen,
En altijd ruim beloonen,
Daar 'k veler gunst genoot.
Sparen
Doet vergaren,
Maakt kleine beurzen groot.

'k Heb lang mijns Meesters kind
In stilte trouw bemind,
Maar durfde haar niet vragen.
Ik zie dien wensch nu slagen.
Baas zeî, toen hij 't besloot:
‘Sparen
Doet vergaren,
Maakt kleine beurzen groot.’

Mijn besje had gelijk,
Want, ben ik al niet rijk,
Ik heb, door 's Hemels zegen,
Een ruim bestaan verkregen,
En eet mijn eigen brood.
Sparen
Doet vergaren,
Maakt kleine beurzen groot.

A.

Zuinigheid.

Winnen is genot en vreugd,
Maar een deugd is in 't bewaren.
Als de winst het hart verheugt,
Moet men voor de toekomst sparen.
't Winnen kan niet duurzaam zijn;
Regen komt na zonneschijn.

Menig, die, in d' overvloed,
Dwaas het sparen heeft vergeten,
Staat, ontbloot van geld en goed,
Met den kanker in 't geweten; -
Kwisters dragen, vroeg of laat,
Eigen' last en vreemden smaad.

Lieden van den ouden trant
Staven 't nog in lot en zeden:
Zuinigheid bouwt huis en land;
Zij bevestte *Hollands* steden. -
Ligt waar' *Holland* niets op aard',
Hadden de oudren niet gespaard.

Daarom zuinig; - kloek beleid
Houdt de woning vrij van schulden.
't Einde kroont de spaarzaamheid.
Uit een vijfje kweekt ze een' gulden;
Ook uit koper lokt haar woord,
Ook uit centen vruchten voort.

Spil verteerde, wat hij won;
Maar het denkbeeld trof zijn zinnen,
Of hij ook niet sparen kon,
En hij trad de Spaarbank binnen; -
Nu heeft *Spil*, die niets bezat,
In de Spaarbank reeds een' schat.

Doe dan ieder 't min of meer,
Dat hem toeviel, vruchten dragen.
Zuinigheid geeft rust en eer;
Zij verhoedt benaauwde dagen.
Zij betaamt aan elken stand: -
Zuinigheid bouwt huis en land.

W.

De kolonist der maatschappij van weldadigheid.

Laat onvernoegden smalen
Op onze Maatschappij,
'k Zal haar mijn' dank betalen;
Ik leef vernoegd en blij.

KOOR.
Waar gij, weldadigheid!
Uw vruchtbre takken spreidt,
Daar wijken angst en kommer;
Daar vliên gebrek en nood:
In uw beschuttend lommer
Vindt nijvere armoê brood.

Zie ik op 't bang verleden
En 't leed, eens doorgestaan,
Dan lacht voor mij dit heden
Nog telkens schooner aan.

KOOR.
Waar gij, weldadigheid! enz.

Ter prooi van bittre ellende,
Verwenschte ik toen mijn lot;
Nu, daar mijn kommer endde,
Dank ik den goeden God.

KOOR.
Waar gij, weldadigheid! enz.

Bekrompen was mijn woning,
Gebrek mijn huisgenoot; -
Het werk vindt hier belooning;
't Geeft dak en kleed en brood.

KOOR.
Waar gij, weldadigheid! enz.

Toen was ik bang voor werken;
Traag kroop de loome tijd; -
Thans heeft hij arendsvlerken,
En spoort mij staâg tot vlijt.

KOOR.
Waar gij, weldadigheid! enz.

Mijn kroost wies op in smarte;
Rampzalig was hun lot;
Hier vormt men vroeg hun harte
Voor Vaderland en God.

KOOR.
Waar gij, weldadigheid! enz.

o Moge ik nooit vergeten,
Als eersten, diersten pligt,
U, *Neêrland!* dank te weten
Voor 't goede, hier gesticht.

KOOR.
Waar gij, weldadigheid!
Uw vruchtbre takken spreidt,
Daar wijken angst en kommer;
Daar vliên gebrek en nood:
In uw beschuttend lommer
Vindt nijvere armoê brood.

A.

De klokluider.

Mijn klok klinkt hol en dof
Den sterveling in de ooren:
‘o Kind, uit stof geboren!
Eens keert gij weêr tot stof!’

Mijn Meester is de dood;
Geen Meester was ooit wreeder;
Hij werpt en klein en groot
In 't gulzig graf ter neder.

Hij knakt de teedre spruit
In de eerste vaag van 't leven,
En doet de schoone bruid
Voor 't huwlijksouter sneven.

Geen moeder blijft gespaard,
Hoe 't hulploos kroost moog' kermen;
Hij, dwingeland der aard',
Kent meêlij, noch ontfermen.

Hij telt verstand, noch deugd,
Spaart bedelaar, noch Koning;
En ouderdom en jeugd
Bevolken zijne woning.

De bloem des velds valt af;
De mensch moet eenmaal sterven;
De gravers graven 't graf;
Mijn klok klinkt voor zijne erven.

Zijne erven, die, als hij,
De magt mijns Meesters staven; -
Geheel de maatschappij
Is voedsel voor de graven.

Klink, klok! dan hol en dof
Den sterveling in de ooren:
‘o Kind, uit stof geboren!
Eens keert gij weêr tot stof!’

A.

Lied voor de lotelingen der nationale militie.

Daar roept ons de Koning tot daden en eer,
Ons knapen, in 't bloeijen der dagen.
Hoe blikkren die klingen, hoe blinkt dat geweer! -
Wij zullen naast helden ze dragen.
Dáárhenen! dáár roept ons het heil van den Staat.
Wie 't Vaderland mint, is geboren soldaat!

Zie opwaarts, o makker! hoe wappert die vaan,
Den vijand ten schrik, op de velden!
Zij wenkt ons van verre; ras zien wij haar aan,
Geschaard in de rijen der helden.
Daar wacht ons de glorie; daarheen, kameraad! -
Wie 't Vaderland mint, is geboren soldaat!

Hoe zouden de vreemden, met schimpende vreugd,
Aan *Neêrland* de Vrijheid ontrukken,
Bezat het geen zonen, in krachtige jeugd,
Die liever bezwijken, dan bukken!
Wij leven en gruwen van keten en smaad.
Wie 't Vaderland mint, is geboren soldaat!

Gelukkig de brave, die schittert in moed,
Gelukkig de schoot, die hem baarde!
Hoe worden zijne ouders met eerbied gegroet!
Hoe blinkt hem de boezem van waarde! -
Ligt dragen ook wij eens de star op 't gewaad.
Wie 't Vaderland mint, is geboren soldaat!

Wij minnen ons Land, en, dat zweren wij fier,
Ons bloed zal, in nood, er voor stroomen.
Daar wappert en wenkt zij, die leeuwenbanier,
Daar roepen de trommels.... Wij komen;
Wij komen! hoe klopt ons het hart op die maat.
Wie 't Vaderland mint, is geboren soldaat!

W.